

Vad är anarkism?

en introduktion

anarkism.info

Anarkismen kan sammanfattas som **en politisk filosofi, en rad praktiska metoder**, samt **en historisk rörelse**.

Som **politisk filosofi** kan anarkismen definieras som ett motstånd mot alla sociala hierarkier och all auktoritet, och ett bejakande av ömsesidigt jämlika sociala relationer. Bara i sådana relationer, där människor i sina möten med varandra hela tiden förblir jämlikar, kan enligt anarkister människor fritt utvecklas och förverkliga sin potential. Det är vad anarkister anser vara riktig frihet.

Men denna frihet skiljer sig på en viktig punkt från den frihetssyn som idag dominerar i vårt samhälle, där människor främst förstås som isolerade bubblor, enligt mottot att den enes frihet slutar, där den andres börjar. Anarkister anser tvärtom att vår frihet bara kan förverkligas genom våra relationer med andra, och att snarare än att begränsa vår frihet, så speglas och stärks vår frihet i alla andras. Å ena sidan kämpar anarkister alltså för maximal frihet för alla individer, å andra sidan anser de att ingen kan vara fri förrän alla är fria.

I vårt samhälle idag lever vi med en hel uppsättning sociala hierarkier som ger vissa grupper makt över andra och kraftigt begränsar både vår frihet och vårt välmående.

Det kan röra sig om *kapitalismens* sätt att kontrollera och skörda frukterna av vårt kollektiva arbete, *statens* kontroll och rangordnande av människor i dess inflytandesfär, *patriarkatets* nedvärderande av kvinnor och alla andra som avviker från normbilden av en cis-man, eller det sätt på vilket *rasism* och kolonialism etablerar och överordnar en vithetsnorm som dominerar och exploaterar svarta, bruna och andra icke-vita. Anarkister motsätter sig alltså alla dessa och många andra sociala hierarkier i vår vardag.

Som **en rad praktiska metoder** är anarkismen en tendens som går bortom de individer och rörelser som uttryckligen kallar sig anarkistiska, och kan skymtas genom alla tider, i alla tendenser att genom sociala rörelser och organisering underifrån motsätta sig sociala hierarkier och förtryck, samt kämpa för att ersätta dessa med jämlika relationer. Typiskt för anarkistiska rörelser, vare sig de själva kallar sig det (anarkism med stort a) eller ej (anarkism med litet a) är en uppsättning metoder:

Direkt aktion handlar om att med egen kraft angripa de problem som en stöter på i sin vardag. Det kan till exempel handla om arbetare som sätter press på en arbetsköpare genom att vägra jobba – alltså en strejk som de själva organiserar, boende som vägrar betala hyra, en husockupation, en blockad som försöker förhindra eller fördyra utvisningar, eller något annat. Det som främst utmärker direkt aktion är att ingen förment myndighet, förmedlare, eller auktoritet frågas om lov, utan vad som behöver göras utgår från de egna behoven, och genomförs därefter med egen organisering.

Prefiguration är en strävan efter att i så stor utsträckning som det är rimligt och möjligt redan här och nu försöka agera på ett sätt som stämmer överens med hur en skulle vilja att samhället såg ut på stor skala. För anarkismen innebär det alltså att redan här och nu försöka organisera på ett sätt som inte skapar några sociala hierarkier eller en maktordning där vissa bestämmer över andra, utan istället agera som jämlikar i alla avseenden. Det här handlar inte så mycket om att av ren viljekraft bli en bättre person, eller om att allt måste vara perfekt, utan om att så gott det går bygga sätt att interagera med andra som hela tiden återskapar oss som jämlikar – vare sig det gäller mötesteknik, organisationsformer, hur vi gemensamt tillgodoser våra behov, eller hur vi fördelar uppgifter.

Ömsesidig hjälp är en princip som anarkister i alla tider har förespråkat. Det handlar dels om en förståelse av människan som varken inneboende god eller ond, utan som en varelse som historiskt utvecklats bland annat genom att människor samarbetat och hjälpt varandra, och att det är genom att främja sådana benägenheter som vi kan plocka fram det bästa ur oss och skapa ett samhälle där alla mår bra och kan utvecklas fritt. Det här brukar i praktiken innebära att anarkister försöker fördela resurser efter behov samt främja gemenskaper och rörelser där alla tjänar på att hjälpa och stötta

varandra, och där solidaritet, speciellt med de som drabbas av olika maktordningar, är en viktig riktlinje.

Självorganisering innebär att oavsett syfte organisera på ett självständigt och oberoende sätt, utan att aktivt stödja eller bli en del av hierarkiska institutioner, som staten, kapitalistiska organisationer, och andra system och maktstrukturer som gör att de flesta av oss blir frångagna möjligheten att leva fullt fria och goda liv. Det går förstås inte att ställa sig utanför systemet vi tvingas leva under, förutom i undantagsfall, men självorganisering innebär att i det systemet medvetet organisera sig oberoende av och i aktivt motstånd mot alla sådana institutioner och strukturer i kampen för social förändring.

Som **historisk rörelse** började anarkismen i mitten av 1800-talet, och blev det som brukar kallas den frihetliga delen av arbetarrörelsen, bland annat i Första Internationalen, som samlade grupper och federationer från Europa och andra delar av världen. Anarkismen föddes i Europa men spred sig sedan snabbt till rörelser i andra världsdelar. På många håll blev den en stark rörelse som inspirerade radikal social förändring, fackföreningar och andra organisationer, samt spelade en viktig roll som drivkraft i exempelvis kampen för 8 timmars arbetsdag, antimilitarism, motstånd mot kolonialism, antifascism, kampen mot patriarkatet, miljörörelsen, och i många andra sammanhang.

Idag kan anarkister hittas i olika horisontella och gräsrotsbaserade sociala rörelser, i radikala fackföreningar, i lokala kvartersorganisationer som jobbar med allehanda frågor som rör vår frihet och vårt välmående, i grupper som driver och utvecklar radikal infrastruktur som sociala center, bokcaféer eller oberoende och självorganiserade medier, i små vängrupper, eller i specifika anarkistiska organisationer som utvecklar anarkistisk teori och praktik – och på många andra ställen. Det är viktigt att påpeka att anarkismen främst är något en gör, inte något en är. Avsikter och åsikter är en sak, men det är anarkistisk praktik som har potentialen att skapa förändring på kort sikt och bygga upp ett helt annat samhälle på lång sikt.

Folk undrar ofta hur ett anarkistiskt samhälle skulle se ut. Svaret är att det finns en mängd olika möjligheter, samt att anarkism är mer av en process än ett färdigt tillstånd, och att det därför blir svårt att prata om några detaljerade mallar. Anarkister tror att människor som har kontroll över sin tillvaro också kommer att hitta de former för organisering som lämpar sig bäst för just deras situation. Förutom denna idé om att de berörda själva vet bäst, så tror anarkister också att det ur ett maktperspektiv är just de som berörs av ett beslut som ska vara med och fatta det. Ett anarkistiskt samhälle är alltså å ena sidan **fritt från** staten, kapitalet, rasism, sexism och en rad andra förtryckande maktordningar, och å andra sidan **består det av** ömsesidigt jämlika relationer där det enbart är deltagarnas kreativitet och uppfinningsrikedom som sätter gränserna för hur det kan se ut.

Det går ändå att från de anarkistiska principer och metoder som vi har skissat ovan säga något om ett potentiellt anarkistiskt samhälle. Helt i enighet med anarkismens fokus på prefigurativ politik så kan dessa svar skönjas i vad anarkister gör här och nu. Så där anarkister idag organiserar på sina arbetsplatser, exempelvis i radikala fackföreningar, är tanken att det i framtiden är denna organisering som är embryot för självförvaltade arbetsplatser. Där människor organiserar sig i sina bostadskvarter är tanken att detta på lång sikt ska utmynna i att människor tillsammans förvaltar sina bostäder och kvarter. På så sätt skapas ett samhälle där alla är fullt delaktiga, i den utsträckning de själva önskar, i alla sina vardagliga sammanhang, och att dessa sammanhang på olika sätt länkas samman efter behov, så att olika kvarter, arbetsplatser och så vidare, kan gå samman och samordna sådant som inte kan lösas på en lokal nivå.

Förutom allt detta är anarkismen också en slags etik för frihet och en inspirerande berättelse vars sidor människor som kämpar mot alla former av förtryck hela tiden fyller i. Anarkismen är en hand som sträcks ut och lovar att vi tillsammans kan genomföra meningsfull förändring här och nu, att vi kan börja bygga den nya världen redan här, i skalet av den gamla. Det är en uppmaning att sluta vänta på att bli inbjuden till en bal på slottet, och anordna en egen, bättre fest som redan med sin blotta existens underminerar de strukturer som håller oss som fångar. Det är att sträva efter frihet genom att utöva frihet. Det är anarkismens vackra idé, och det är också sprängkraften i anarkismens alla teorier och metoder.

Är du sugen på att bidra med text, bild, film eller något annat? Du får gärna höra av dig till oss och berätta lite om dig själv och vad du vill skapa!

Vi välkomnar alla som delar anarkistiska grundprinciper och som vill vara en del av vårt mediekollektiv. För att motverka snedfördelningar ser vi främst att icke-vita och icke-cismän söker sig till vårt kollektiv men vi är öppna för alla som vill vara delaktiga i kollektivet och som vill bidra med sin kreativitet.

Kontakta anarkism.info på

kontakt@anarkism.info

www.facebook.com/anarkism.info

För mer om och av oss, besök vår hemsida

www.anarkism.info

Du kan också hitta oss på

anarkisminfo.bsky.social

www.instagram.com/anarkism.info/

kolektiva.social/@anarkisminfo

anarkism.info